

3. Ekman, Paul. «Basicemotions». Handbookofcognitionandemotion 98.45-60 (1999).

4. Goleman, Daniel, Richard E. Boyatzis, and Annie McKee. Primal leadership: Unleashing the power of emotional intelligence. Harvard Business Press, 2013.

5. Matthews, Gerald, Moshe Zeidner, and Richard D. Roberts. Emotional intelligence: Science and myth. MIT press, 2004.

6. Salovey, Peter Ed, and David J. Sluyter. Emotional development and emotional intelligence: Educational implications. Basic Books, 1997.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ЗМІЦНЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ПЕДАГОГА

Яцюк Марія Валеріївна,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»,
м. Вінниця, Україна

***Анотація.** У статті проаналізовані результати соціально-психологічного опитування щодо вивчення ресурсів життєстійкості педагогів, встановлено вагому роль соціально-психологічного клімату у робочому колективі, а саме задоволеності взаємодією з колегами та розвиненою колегіальною кооперацією.*

Постановка проблеми. Нова українська школа потребує вчителя, який може стати агентом змін сучасної школи. На педагога покладені оновлені соціальні ролі лідера, а саме фасилітатора і модератора в індивідуальній освітній траєкторії розвитку дитини. Педагог-фасилітатор має бути готовим до організації групової роботи, спрямовувати взаємодію учнів на основі демократичних принципів ділового спілкування. Доброзичлива колективна взаємодія педагогів є умовою реалізації цього завдання.

Робота педагога пов'язана з численними комунікативними стресами, які можуть призводити до деструктивних наслідків, психоемоційного виснаження, дегуманізації взаєностосунків у робочому колективі, конфліктів із учнями, зниження ефективності праці, емоційного вигорання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особистісна життєстійкість, за визначенням С. Мадді, характеризує здатність особистості витримувати стресові ситуації із збереженням внутрішньої збалансованості та продуктивності діяльності. Залученість, контроль і прийняття ризику – структурні компоненти життєстійкості, що перешкоджають виникненню в особистості внутрішнього напруження у стресових ситуаціях за рахунок стійкого опанування стресів і сприймання їх як менш значущих. Чиханцова О.А. наголошує, що життєстійкість є фундаментом характеру особистості, одним із ключових параметрів індивідуальної здатності людини до зрілих форм саморегуляції [2].

Аналіз наукових праць із досліджуваної проблематики свідчить про те, що, із зростанням кількості досліджень, присвячених проблемі життєстійкості

особистості, досі не достатньо визначені соціально-психологічні ресурси життєстійкості педагогів.

Мета дослідження полягає у виявленні соціально-психологічних ресурсів життєстійкості педагогічних працівників.

Методи дослідження. У дослідженні використані Тест життєстійкості С. Мадді (скорочена версія) в адаптації Є.М. Осіна, О.І. Расказової [1] та шкала оцінювання соціально-психологічних чинників переживання стресу педагогічними працівниками. Педагогам було запропоновано оцінити за 10-бальною шкалою полярні характеристики особистих переживань у робочій ситуації: активність – виснаженість, ініціативність – уникання братися за нові справи, піднесений настрій – втомленість, оптимістичний настрій – песимістичний настрій, задоволеність результатами роботи – незадоволеність результатами роботи, задоволеність взаємодією з колегами – незадоволеність взаємодією з колегами, задоволеність взаємодією з учнями – незадоволеність взаємодією з учнями, кооперація у педагогічному колективі – конкуренція у педагогічному колективі, психологічна безпека робочого середовища – психологічна небезпека робочого середовища.

Для статистичної обробки результатів опитування використано лінійний кореляційний аналіз Пірсона.

Результати дослідження та їх обговорення. Організація та здійснення експерименту відбувалося на базі лабораторії практичної психології КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти». У дослідженні взяли участь 100 педагогів (середній педагогічний стаж – 25,49 років).

За результатами самооцінювання встановлено, що переважна більшість педагогів задоволені роботою (61 % – 77 % опитаних), вагому роль має задоволеність взаємодією з учнями (77 %), з колегами (70 %), результатами власної роботи (61 %).

Позитивний психоемоційний компонент професійної мотивації більшості педагогів є вираженим. Проте, потребують уваги результати 10 % опитаних, які показали виснаженість, втому, песимістичні переживання та жорстку конкуренцію у педагогічному колективі.

Результати тестування за методикою С. Мадді вказує на високу життєстійкість педагогів (високий рівень життєстійкості (94 %), залученості (96 %), контролю (72 %)). Найнижчі показники зафіксовані за показником прийняття ризику (10 % опитаних педагогів показали низький рівень). Освітня реформа спонукає сучасних педагогів переосмислити методи своєї роботи, оперативно реагувати на виклики суспільства, гнучко опановувати нові форми роботи, як то дистанційного навчання. Стресові навчальні ситуації опрацьовуються педагогами на базі сформованої життєстійкості, яка є каталізатором поведінки, що дозволяє трансформувати негативний досвід у нові можливості, адаптивні гнучкі форми взаємодії.

Для розвитку та підтримки оптимального рівня життєстійкості дорослої людини важливу роль відіграє професійна діяльність, яка може стати опорою, надавати життю нових смислів.

Результати кореляційного аналізу свідчать про тісний зв'язок життєстійкості педагога з суб'єктивним переживанням психологічного благополуччя робочої ситуації ($r=0,451;p\leq 0,01$), колегіальною кооперацією ($r=0,404;p\leq 0,01$), задоволеністю взаємодією з колегами ($r=0,323;p\leq 0,01$), активною життєвою позицією ($r=0,389;p\leq 0,01$), оптимістичним настроєм ($r=0,366;p\leq 0,01$). Так, життєстійкість педагогів реалізується завдяки механізмам критичної оцінки життєвих змін як позитивних перспектив життя; мотивації до трансформаційного подолання (відкритість новому, впевненість в опануванні стресовими ситуаціями; опора на досвід, підтримку колег); відповідальність щодо власного здоров'я та ведення здорового способу життя; пошук активної соціальної підтримки, що сприяє трансформаційному копінгу.

Висновки. Експериментальне вивчення життєстійкості педагогів показало ключове значення соціально-психологічного клімату у робочому колективі, а саме задоволеністю взаємодією з колегами та колегіальною кооперацією, що варто враховувати директорам закладів для ефективного педагогічного управління.

Література

1. Осин Е.Н., Рассказова Е.И. Краткая версия теста жизнестойкости: психометрические характеристики и применение в организационном контексте. *Вестник Московского университета, серия 14 «Психология»*, № 2, 2013. С. 147-152.

2. Чиханцова О.А. Модель життєстійкості особистості. *Актуальні проблеми психології*. Том V. Випуск 17, 2017, С. 142-150.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ НЕДОВІРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ІНСТИТУТАМ ВЛАДИ

Яцюк Марія Валеріївна,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»,
м. Вінниця, Україна

Сапальова Тетяна Валентинівна,

студентка спеціальності «Психологія»
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»,
м. Вінниця, Україна

Актуальність проблеми. Українське суспільство охопила хвиля протестних виступів та радикальних проявів непокори серед молоді у протистоянні з правоохоронними органами як реакція на окремі події в житті держави. Занепокоєння викликають групові акції протесту певних соціально-вікових об'єднань, що супроводжуються сутичками з працівниками правоохоронних органів, провокаціями насильницьких дій, порушенням громадського порядку, запалюванням димових шашок під установами органів державної влади, що мали місце за участю молоді, до прикладу, у містах